

Physoplexis comosa

© Harry Jans - www.jansalpines.com

Nomenclatuur/etymologie

De geslachtsnaam *Physoplexis* is afgeleid van de Oudgriekse woorden 'physa', wat 'blaas' of 'bel' betekent, en 'plexis', wat 'vlechtwerk' of 'gevlochten' betekent, wat vermoedelijk verwijst naar de gezwollen of flesvormige bloemen die in een dichte tros gerangschikt zijn. De soortaanduiding *comosa* is afkomstig van het Latijnse woord 'comosus', wat 'harig' of 'getoefd' betekent, een verwijzing naar de dichte bloeiwijze. De plant staat in het Nederlands bekend als Duivelsklauw en in het Engels als 'Devil's Claw' of 'Tufted Horned Rampion'.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com
Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com
Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl
Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Taxonomie

Physoplexis comosa is de enige soort binnen het geslacht *Physoplexis* en is nauw verwant aan het geslacht *Phyteuma* (Rapunzel). Lange tijd werd de plant ook ingedeeld onder de naam *Phyteuma comosum*. Moleculair bewijs bevestigt echter de nauwe verwantschap, maar de soort wordt nog steeds als een monotypisch geslacht (*Physoplexis*) erkend vanwege zijn unieke morfologische kenmerken, zoals de permanent versmolten bloembladtoppen.

- Rijk: Plantae
- Orde: Asterales
- Familie: Campanulaceae
- Subfamilie: Campanuloideae
- Geslacht: *Physoplexis*
- Soort: *P. comosa*

Synoniemen

Vanwege de taxonomische geschiedenis is de soort onder verschillende namen bekend geweest. Het meest prominente en meest gebruikte synoniem is *Phyteuma comosum* L. Andere, minder gangbare synoniemen zijn:

- *Rapunculus comosus* (L.) Mill.
- *Synotoma comosum* (L.) Dalla Torre & Sarnth.
- *Schellanderia carinthiaca* Francisci

Variëteiten en cultivars

Physoplexis comosa is in de eerste plaats een botanische soort die gewaardeerd wordt door alpenliefhebbers en rotsplantentuiniers vanwege zijn zeldzaamheid en unieke bloemvorm. Er zijn over het algemeen geen specifieke, officieel geregistreerde cultivars op de markt. Soms worden er wel zaadselecties of lokale klonen van de soort aangeboden, maar deze worden meestal aangeduid als de pure soort. De plant heeft de Award of Garden Merit (AGM) van de Royal Horticultural Society ontvangen, wat duidt op zijn tuinwaarde. Een enkele keer wordt *Physoplexis comosa* var. *pubescens* genoemd, maar dit is een historische variëteit die verschilt in de beharing.

Familie

De plant behoort tot de Campanulaceae, de Klokjesfamilie. Deze familie omvat veel planten met opvallende, vaak klokvormige bloemen. *Physoplexis comosa* deelt de kenmerken van deze familie, hoewel de flesvormige bloemen afwijken van de typische klokjes.

Hoogte

Physoplexis comosa is een kleine, zodevormende, kruidachtige vaste plant. De hoogte is zeer laag en bedraagt doorgaans niet meer dan 5 tot 10 centimeter. De decumbente (liggende) stengels zijn relatief kort en dragen de bloemtrossen.

Bloemkleur

De bloemen zijn zeer opmerkelijk. Ze zijn fles- of urnvormig en komen in dichte, bolvormige trossen (schermen) voor. De kleur is licht lila-rose of bleek-mauve aan de basis, met een scherpe, taps toelopende tip die donkerpaars of bijna zwart is. Dit donkere puntje geeft de bloem zijn unieke uiterlijk en verwijst naar de naam 'Duivelsklauw'.

Bladkleur

Het blad van de Duivelsklauw is donkergroen en glanzend. De basisbladeren zijn niervormig tot eirond of langwerpig-ovaal met duidelijk getande randen. De stengelbladeren zijn kleiner en korter gesteeld. Het blad vormt een dichte rozet of pol onder de bloeiwijze.

Bloeiperiode

De bloeiperiode van *Physoplexis comosa* valt in de zomer, meestal van juni tot juli, of in de late zomer in koudere alpine tuinen. De bloemen blijven relatief lang aan de plant staan.

Standplaats

Als alpine plant vereist *Physoplexis comosa* een standplaats die zijn natuurlijke, rotsachtige habitat nabootst. Dit betekent dat de grond goed tot scherp gedraineerd moet zijn, matig tot arm aan voedingsstoffen en bij voorkeur alkalisch (kalkhoudend). De plant staat graag in de volle zon, maar kan wat lichte middagschaduw verdragen in hete klimaten. Bescherming tegen winterse nattigheid is cruciaal.

Herkomst

Physoplexis comosa is inheems in de bergachtige regio's van Europa, met name in de Alpen. De plant wordt gevonden in rotsachtige spleten van kalksteen- en dolomietrotsen, op hoogtes tussen de 300 en 2.000 meter in landen als Italië, Slovenië en Oostenrijk.

Soort gewas

Het is een zodevormende, kruidachtige vaste plant (*hardy perennial*) die langzaam groeit en compacte pollen vormt. Het is een typische rotsplant.

Vermeerderingswijze

De vermeerdering kan plaatsvinden door deling van de wortelstokken of door wortelstokstekken in het voorjaar. Vermeerdering uit zaad is ook mogelijk, maar zaad kiemt onregelmatig en vereist meestal een periode van koude stratificatie (een koudebehandeling) om de kiemrust te doorbreken, wat kenmerkend is voor veel alpine planten.

Klimaatzone

Physoplexis comosa is een winterharde plant, geschikt voor USDA Hardheidszones 5 tot 8. De plant verdraagt temperaturen tot ongeveer -29 graden Celsius mits hij beschermd wordt tegen overmatige winterse nattigheid, wat vaak fataal is. De plant gedijt het beste in koele, gematigde klimaten.

Insecten

Vanwege zijn ongebruikelijke, flesvormige bloembuis is de bloeiwijze van *Physoplexis comosa* gespecialiseerd. De bloemen zijn zo gevormd dat ze in eerste instantie de meeldraden presenteren en later pas de stamper, een mechanisme om zelfbestuiving te voorkomen. De bloemen trekken langtongige bestuivers aan, maar zijn over het algemeen minder toegankelijk voor gewone bijen dan open, klokvormige bloemen. Slakken en naaktslakken kunnen een probleem vormen, vooral voor jonge planten en het blad.

Bronvermelding

<https://www.rhs.org.uk/plants/12878/physoplexis-comosa/details>

<http://encyclopaedia.alpinegardensociety.net/plants/Physoplexis/comosa>

<https://www.tuinadvies.be/plantengids/2968/physoplexis-comosa>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Physoplexis>

<https://ferriseeds.com/products/physoplexis-comosa>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/etymologie	'Physa' (bel) + 'plexis' (vlechtwerk) verwijst naar bloeiwijze; <i>comosa</i> (getoefd) naar de dichte tros
Taxonomie	<i>Familie: Campanulaceae, Geslacht: Physoplexis, Soort: P. comosa</i>
Synoniemen	<i>Phyteuma comosum, Rapunculus comosus, Synotoma comosum</i>
Variëteiten en cultivars	Geen geregistreerde cultivars; voornamelijk als botanische soort in de handel; <i>var. pubescens</i> (zeldzaam)
Familie	Campanulaceae (Klokjesfamilie)
Hoogte	5- 10 centimeter (zeer laag, zodevormend)
Bloemkleur	Lila-rose aan de basis, met een donkerpaarse, taps toelopende (flesvormige) tip
Bladkleur	Donkergroen, glanzend, niervormig tot ovaal, getand
Bloeiperiode	Zomer (juni- juli)
Standplaats	Volle zon/lichte halfschaduw, zeer scherp gedraineerde, kalkhoudende (alkalische) grond
Herkomst	Alpen van Europa (Italië, Slovenië, Oostenrijk), rotskloven
Soort gewas	Kruidachtige vaste plant (<i>hardy perennial</i>), rotsplant
Vermeerderingswijze	Deling van wortelstokken of wortelstokstekken in de lente; zaad (met koude stratificatie)
Klimaatzone	USDA zone 5- 8
Insecten	Trekt langtongige bestuivers aan; gevoelig voor slakken en naaktslakken